

Cuprins

INTRODUCERE.....	5
PARTEA I. DREPTUL ESTE UN SISTEM DE NORME JURIDICE	7
TITLUL I. CONCEPTUALISMUL JURIDIC.....	8
Capitolul I. Conceptele juridice.....	8
Capitolul II. Definițiile juridice	14
Secțiunea 1. Caracterile distinctive ale defnirii juridice a conceptelor	14
Secțiunea 2. Omnis definitio in jure periculosa est	17
Secțiunea 3. Regulile normative trebuie să fie formulate în cuvinte obișnuite	18
Secțiunea 4. Suveranitatea asupra sensului conceptelor	19
Secțiunea 5. Cine și cum poate redefini conceptele juridice?.....	20
Secțiunea 6. Tipuri de definiții legale.....	21
Secțiunea 7. Definirea jurisprudențială a conceptelor	22
Capitolul III. Categoriile juridice.....	23
Secțiunea 1. Enumerările.....	23
Secțiunea 2. Tipologiile și clasificările juridice	25
Secțiunea 3. Universalitatea juridică	26
Secțiunea 4. Prezumțiile	26
Secțiunea 5. Ficțiunile	28
Secțiunea 6. Prevederile numerice.....	29
TITLUL II. NORMELE JURIDICE.....	30
§1. Normele juridice nu trebuie confundate cu actele normative	30
§2. Norma nu se confundă cu textul	31
Capitolul I. Ce este o regulă juridică și cum o recunoaștem?.....	32
Secțiunea 1. Regula este juridică dacă este o manifestare de voință a suveranului.....	35
Secțiunea 2. Regulile juridice sunt rezultatul unei forme de cunoaștere a naturii lucrurilor	36
Secțiunea 3. Regulile juridice sunt expresia naturii umane	37
Secțiunea 4. Validarea ca regulă de recunoaștere a juridicității regulii.....	38
Secțiunea 5. Acceptarea/dezaprobarea ca modalitate de normativizare a regulilor.....	40
Secțiunea 6. Regulile sunt norme juridice dacă reprezintă condiția însăși a menținerii vieții sociale	41
Secțiunea 7. Validitatea regulilor juridice în teoriile empiriste ale dreptului	42
Secțiunea 8. Validitatea ca eficacitate juridică	44
Secțiunea 9. Regulile juridice sunt expresia drepturilor omului.....	45
Secțiunea 10. Regulile juridice ca just-ificare a raporturilor dintre individ și grup	46

§1. Disponibilizarea.....	47
§2. Depășirea ideii de dominație și a atomizării societății.....	48
§3. Interesul general nu trebuie să aibă un conținut determinat <i>a priori</i>	49
CAPITOLUL II. PRINCIPIILE JURIDICE	50
Secțiunea 1. Ce este un principiu?.....	50
§1. Principiile juridice nu trebuie confundate în societățile moderne liberale reguli morale.....	50
§2. Principiile juridice ale dreptului societăților civilizate nu trebuie confundate cu valorile.....	51
§3. Principiile se deosebesc de reguli	58
§4. De unde provine juridicitatea principiilor?	60
Secțiunea 2. Principiile juridice constitutive ale societăților civilizate	62
Secțiunea 3. Principiile generale ale dreptului.....	64
§1. Funcțiile principiilor generale ale dreptului.....	65
§2. Unde se găsesc principiile generale ale dreptului?	66
Capitolul III. Juridicizarea politicilor și politicului	67
Secțiunea 1. Politică și politic.....	67
Secțiunea 2. Validarea politicilor	69
Capitolul IV. Obiectivele ca norme juridice	70
Capitolul V. Politicile juridice	73
Secțiunea 1. Structura fundamentală a liberalismului juridic	74
§1. Individul este scopul oricărui sistem social	74
§2. Prioritatea libertății față de putere și interesul general	76
§3. Prioritatea justului asupra binelui	78
Secțiunea 2. Normele impuse posibilității de a alege politica juridică	79
§1. Nu se poate norma decât ceea ce este necesar	79
§2. Normele juridice nu pot anihila drepturile naturale ale omului.....	80
§3. Normele juridice pot restrânge exercițiul unor drepturi doar pentru a proteja alte drepturi.....	81
§4. Normele juridice ale sistemelor liberale nu pot restrânge drepturile doar în numele valorilor perfecționiste	82
§5. Alegerea tipului de normare implică prioritatea normelor neimperative	83
§6. Mijloacele normative alese trebuie să fie <i>a priori</i> apte să realizeze scopul urmărit	85
Capitolul VI. Operațiunile juridice	86
Capitolul VII. Ce este o normă juridică?	88
§1. Norma juridică este o prescripție.....	89
§2. Normele dreptului modern al societăților civilizate sunt prescripții care asigură autonomia subiecților	90

Capitolul VIII. Structura internă a normelor juridice	93
Secțiunea 1. Structura logică internă a regulilor de comportament.....	93
§1. Ipoteza	93
§2. Dispoziția.....	94
§3. Sancțiunea.....	94
Secțiunea 2. Alte modele logice ale structurării interne a regulilor juridice	95
Capitolul IX. Tipuri de norme juridice	98
Secțiunea 1. Norme primare și norme secundare	98
Secțiunea 2. Drepturile omului ca norme secundare ale sistemelor juridice liberale moderne	99
Secțiunea 3. Norme superioare și norme inferioare.....	100
Secțiunea 4. Norme punitive și norme civile.....	100
Secțiunea 5. Norme imperative și norme neimperative.....	103
Secțiunea 6. Norme principale/norme subsecvente și norme generale/norme speciale	107
TITLUL III. INSTITUȚIILE JURIDICE	108
Capitolul I. Instituționalizarea ca fenomen politic și juridic tipic trecerii de la feudalism la modernitate	108
Capitolul II. Instituționalizarea juridică în sensul de indisponibilizare a regulilor proprii competențe	112
Capitolul III. Instituționalizarea juridică în sensul de grupare a normelor existente	114
§1. Instituția juridică este un sistem de norme	116
§2. Instituția juridică este un sistem durabil	116
§3. Instituția juridică are o finalitate proprie	117
§4. Instituția juridică reglementează un grup distinct de relații sociale.....	117
§5. Instituția juridică reprezintă un sistem ierarhizat.....	118
§6. Instituțiile juridice sunt actualizabile.....	118
§7. Instituțiile juridice există într-un mod specific	118
TITLUL IV. RAMURILE DREPTULUI	120
Capitolul I. Criterii de distingere a ramurilor de drept	121
Capitolul II. Ce ramuri sunt necesare în sistemele juridice moderne civilizate?	125
Capitolul III. Trebuie să existe dreptul administrativ ca o ramură autonomă de drept?	128
Secțiunea 1. Existența dreptului administrativ autonom depinde de cultura juridică.....	128

Secțiunea 2. Ar trebui ca statul să își creeze un drept autonom față de dreptul comun?.....	130
Capitolul IV. Alternativele la dreptul arborescent.....	138
TITLUL V. DREPTUL PUBLIC ȘI DREPTUL PRIVAT	140
Capitolul I. Originea și vicisitudinile distincției clasice.....	140
Capitolul II. Criteriile și caracterele distinctive ale dreptului public și privat.....	142
Capitolul III. Pericolele distingării dreptului public de dreptul privat.....	145
TITLUL VI. DREPTUL NAȚIONAL ȘI SURSELE SALE.....	147
Capitolul I. Constituția	149
Secțiunea 1. Constituția națională.....	149
Secțiunea 2. Constituția garanție a drepturilor.....	152
Secțiunea 3. Sinteza teoriilor despre Constituție ca sursă a dreptului	153
§1. Constituția ca stare de conștiință colectivă.....	154
§2. Constituția în sens material.....	155
§3. Constituția în sens formal	157
§4. Definirea Constituției ca normă superioară	159
§5. Funcțiile Constituției	166
Capitolul II. Legile de revizuire a Constituției	168
Secțiunea 1. Necesitatea unei proceduri de revizuire	168
Secțiunea 2. Procedura revizuirii.....	171
Secțiunea 3. Limitele posibilității de revizuire	171
§1. Interzicerea revizuirii anumitor prevederi constituționale.....	171
§2. Limitele teleologice	172
§3. Interzicerea revizuirii pe o perioadă de timp determinată	175
§4. Interzicerea revizuirii în anumite circumstanțe.....	175
Capitolul III. Legile.....	176
Secțiunea 1. Noțiunea de lege.....	176
§1. Distingerea legii de alte acte de reglementare	176
§2. Delimitarea legii de alte acte ale Parlamentului	178
Secțiunea 2. Elaborarea legii	179
Secțiunea 3. Tipologia legilor.....	184
§1. Tipologia în funcție de conținutul normativ	184
§2. Tipologia legilor în raport cu modalitatea formală de adoptare și materiile reglementate.....	185

Capitolul IV. Actele normative ale puterii executive	187
Secțiunea 1. Actele legislative provenind de la Executiv	187
§1. Separația puterilor și redelegarea competențelor stabilite prin Constituție	187
§2. Noțiunea de ordonanță guvernamentală și natura ordonanțelor în dreptul românesc actual	188
§3. Verificarea activității «legislative» a Guvernului	191
§4. Intrarea în vigoare a ordonanțelor	192
§5. Efectele ordonanțelor	192
Secțiunea 2. Actele administrative normative	192
§1. Noțiunea de act administrativ normativ	192
§2. Actele administrative normative de organizare a executării legilor	193
§3. Puterea de reglementare proprie autorităților locale	195
§4. Sursele administrative atipice	197
Capitolul V. Jurisprudența	202
Secțiunea 1. Noțiunea de jurisprudență	202
Secțiunea 2. Precedentul și autoritatea sa în dreptul anglo-saxon	202
Secțiunea 3. Precedentul și autoritatea sa în dreptul romano-germanic	203
§1. Regulile care conturează valoarea precedentului în dreptul romano-germanic	204
§2. Formarea și caracterele jurisprudenței	206
§3. Precedent obligatoriu în dreptul romano-germanic	210
Secțiunea 4. Jurisprudența și alte surse de drept	213
§1 Jurisprudența și cutuma	213
§2 Jurisprudența și legea	213
Capitolul VI. Sursele autonome și corporative	215
Secțiunea 1. Noțiuni generale privind corporațiile autonome	215
Secțiunea 2. Sursele de drept autonome	215
Capitolul VII. Cutuma	217
Secțiunea 1. Teoria generală a dreptului cutumiar	217
§1. Noțiunea de cutumă	217
§2. Rolul cutumei	218
§3. Sfera de aplicare a cutumei	219
§4. Proba cutumei	219
Secțiunea 2. Cutuma în dreptul pozitiv	220
§1. Codificare și cutumă	220
§2. Cutuma, sursă de drept subsidiară	220
Capitolul VIII. Doctrina	222
Secțiunea 1. Valoarea doctrinei în dreptul musulman	222
Secțiunea 2. Rolul doctrinei în dreptul roman	223
Secțiunea 3. Rolul doctrinei în dreptul actual	224

TITLUL VII. DREPTUL INTERNAȚIONAL ȘI SURSELE SALE.....	225
Capitolul I. Dreptul internațional public și izvoarele sale	226
Secțiunea 1. Tratatete internaționale.....	227
§1. Încheierea tratatelor	227
§2. Efectele tratatelor.....	230
§3. Încetarea efectelor tratatului	232
§4. Tipuri de tratate.....	234
Secțiunea 2. Cutuma internațională, ca dovadă a unei practici generale, acceptată ca drept	236
§1. Definierea cutumei internaționale	236
§2. Doctrinile privitoare la cutuma internațională	236
§3. Critica doctrinelor.....	238
§4. Raportul cutumei cu tratatul	240
Secțiunea 3. Principiile generale de drept acceptate de națiunile civilizate.....	240
§1. «Principiile generale de drept» ale art. 38 din Statutul Curții Internaționale de Justiție	241
§2. Principiile generale ale dreptului internațional	241
Secțiunea 4. Mijloacele auxiliare de determinare a regulilor de drept în dreptul internațional public	242
Secțiunea 5. Sistemul instituțional internațional global – O.N.U.	243
Secțiunea 6. Sancțiunile internaționale	244
Capitolul II. Dreptul internațional al drepturilor omului	247
Secțiunea 1. Universalitatea drepturilor omului	247
Secțiunea 2. Tratatete internaționale privind drepturile omului	249
Secțiunea 3. Drepturile omului constituie o universalitate juridică	251
Secțiunea 4. Sistemele de protecție a drepturilor omului	252
§1. Sistemul universal de protecție a drepturilor omului.....	252
§2. Sistemul european de protecție a drepturilor omului.....	253
Capitolul III. Raporturile dintre dreptul național și dreptul internațional.....	256
Secțiunea 1. Sistemul dualist	256
Secțiunea 2. Sistemul monist.....	256
§1. Monismul cu prioritatea dreptului internațional	257
§2. Monismul cu prioritatea dreptului intern	258
Capitolul IV. Dreptul internațional privat.....	260
TITLUL VIII. ORGANIZAȚIILE SUPRA-NAȚIONALE ȘI DREPTUL CREAT DE ELE.....	261
Capitolul I. Trăsăturile distinctive ale organizațiilor supra-naționale.....	261
Secțiunea 1. Diferențele între organizația supra-națională și confederație	261
Secțiunea 2. Diferențele între organizația supra-națională și federație.....	262

Secțiunea 3. Trăsăturile distinctive organizațiilor supranaționale prin raportare la cele internaționale.....	262
§1. Durata nelimitată a asocierii statelor	262
§2. Atribuirea sau transferul unor competențe de tip intern către un organ extern	263
§3. Instituirea unei ordini juridice proprii.....	265
§4. Acordarea unei cetățenii proprii	266
Capitolul II. Actele normative derivate în cadrul Uniunii Europene.....	267
Secțiunea 1. Regulamentele.....	267
Secțiunea 2. Directivele.....	268
Secțiunea 3. Decizia	269
PARTEA A II-A. CE FEL DE SISTEM DE NORME ESTE DREPTUL?.....	270
TITLUL I. DIALECTICA ÎNCHIDERII ȘI DESCHIDERII SISTEMULUI JURIDIC.....	270
Capitolul I. Dihotomiile fundamentale care dau contur dialecticii închiderii și deschiderii sistemelor juridice	270
Secțiunea 1. Sisteme juridice închise și sisteme juridice deschise	270
Secțiunea 2. Sisteme juridice elastice și sisteme juridice rigide.....	271
Secțiunea 3. Sisteme juridice tranzitive și intransitive	272
Secțiunea 4. Înțelegerea stato-centrică și înțelegerea socio-centrică a sistemelor juridice.....	274
Secțiunea 5. Spații normative omogene și spații normative eterogene.....	275
Capitolul II. Dreptul trebuie să fie un sistem stabil	276
Secțiunea 1. Necesitatea stabilității – încrederea legitimă a subiecților în continuitatea acțiunii dreptului	276
Secțiunea 2. Când trebuie schimbate reglementările?	278
§1. Limitele transformării sistemului juridic datorate schimbărilor ideologice	278
§2. Limitele mutabilității sistemului juridic când este determinată de schimbările economice	279
§3. Limitele transformărilor sistemului juridic datorate disfuncțiilor sistemice.....	281
TITLUL II. ÎNȚELEGEREA SISTEMULUI JURIDIC CA FIIND UN SISTEM IERARHIZAT	285
Capitolul I. Raporturile ierarhice între norme.....	285
Secțiunea 1. Validitate/conformitate/dejuridicizare	285
Secțiunea 2. Controlul validității normelor în sistemul român de drept.....	287
Secțiunea 3. Conformitatea normelor infraconstituționale cu Constituția.....	291

Capitolul II. Înțelegerea sistemului juridic ca un sistem ierarhic al surselor dreptului	293
Secțiunea 1. Există norme supra-constituționale?	293
Secțiunea 2. Supremația Constituției	294
§1. Supremația existențială	294
§2. Supremația materială	295
§3. Supremația formală.....	297
Secțiunea 3. Ierarhia normelor constituționale și poziția legilor de revizuire a Constituției în ierarhia surselor dreptului	298
Secțiunea 4. Poziția surselor internaționale în raport cu ierarhia surselor interne	303
§1. Poziția tratatelor tipice conform Constituției României	303
§2. Situația dreptului internațional nescris în ordinea juridică internă	306
§3. Poziția tratatelor privind drepturile omului	307
§4. Poziția tratatelor constitutive ale U.E. și a dreptului comunitar derivat	309
Secțiunea 5. Câteva probleme privind poziția legilor în ierarhia surselor dreptului în România	310
§1. Poziția codurilor în ierarhia normativă	310
§2. Problemele poziției legilor ordinare față de legile organice	311
Secțiunea 6. Constituționalitatea hotărârilor Guvernului și ierarhia surselor dreptului.....	312

TITLUL III. CONSECINȚE ALE CARACTERULUI SISTEMIC AL DREPTULUI	313
--	-----

Capitolul I. Dreptul trebuie să fie un sistem clar	313
Secțiunea 1. Consecințele cerinței clarității pe planul tehnicii legislative.....	313
Secțiunea 2. Interzicerea noțiunilor vagi în normele represive.....	314
Secțiunea 3. Dreptul trebuie să poată fi cunoscut	315
§1. Publicizarea actelor normative.....	315
§2. Erori de publicare a actelor normative.....	318
Secțiunea 4. Clarificare și interpretare a dreptului	318
§1. Noțiunea și scopul interpretării.....	318
§2. Formele interpretării în funcție de agentul care o face	322
§3. Metodele interpretării	326
§4. Câteva principii de interpretare.....	334
§5. Interpretarea legii și interpretarea actelor private	335
§6. Funcția creatoare a interpretării și responsabilitatea interpretului	337
§7. Obligativitatea unei metode de interpretare.....	337
§8. Organizarea sistemică și ierarhizarea metodelor de interpretare	338

Capitolul II. Coerența dreptului, determinarea dreptului aplicabil și soluționarea conflictelor sistemice	339
Secțiunea 1. Acțiunea dreptului în timp.....	339
§1. Ieșirea din vigoare a normei juridice	339
§2. Enunțarea principiilor efectelor normelor juridice în timp	345

§3. Principiul neretroactivității legii	347
§4. Principiul retroactivității legii penale sau contravenționale mai favorabile	364
§5. Principiul aplicării imediate a legii noi. Neultraactivitatea legii vechi.....	371
Secțiunea 2. Acțiunea dreptului în spațiu	373
§1. Principiul teritorialității	373
§2. Aspectul intern al aplicării dreptului în spațiu.....	374
§3. Aspectul internațional al conflictului legilor în spațiu.....	375
§4. Excepții de la principiul teritorialității legii.....	376
Secțiunea 3. Formarea și aplicarea dreptului în funcție de subiectul căruia i se aplică.....	377
§1. Sfera de aplicare personală a normelor juridice și egalitatea în drepturi	377
§2. Privilegiile și imunitățile	388
Secțiunea 4. Aplicarea dreptului în funcție de poziția normelor în sistem	390
Capitolul III. Dreptul trebuie să fie un sistem complet.....	392
Secțiunea 1. Negarea existenței lacunelor ca soluție a problemei lacunelor	395
Secțiunea 2. Noțiunea de lacună – o noțiune legată preponderent de logica sistemului statal și juridic	397
Capitolul IV. Dreptul trebuie să fie un sistem consistent.....	400
BIBLIOGRAFIE	401